

Topp kvalitet og valgfri størrelse på PLATER AV

Det er mange gode grunner til å lage limtreplater selv:
Du velger tresort og planker selv, du bestemmer målene og det er penger å spare. Med lamellplugger er det lekende lett å lime sammen en stabel flotte planker til en lekker plate.

Limtreplater er forbløffende enkelt å lime sammen selv, og finner du en stabel flotte planker du vil forvandle til en lekker bordplate, krever det ikke den store maskinparken.

Når møbelsnekkeren lager limtreplater, bruker han kraftige maskiner. Avretteren fjerner skjevheter og gir bordene rette vinkler, mens tykkelses-høvelen sikrer at alle bord får samme tykkelse og bredde.

Men du kan klare deg uten. Du skal bare forsikre deg om at materialene på forhånd er like tykke – skjeve kanter kan du rette med en dykksag med skinne.

Her skal vi lage en bordplate av noen flotte lerkematerialer vi falt for i bygg-

varehuset. Plankene er 12 cm brede, så med bare seks i bredden kan vi lage et 70 cm bredt bord – da har vi litt å gå på til oppretting. Med to bukker fra Ikea, koster bordet cirka 500 kroner. □

Materiallisten er overkommelig for dette bordet, med en bordplate du limer selv: En liten stabel planker, to bukker, trelim, en håndfull skruer og en pose lamellplugger, såkalt kjeks. Materialene koster kanskje 500 kroner, og har du ikke en lamellfreser til pluggene, er det overkommelig å investere i en.

Jula har for eksempel en grei utgave til bare 699 kroner.

Kantene lages vinkelrette

Det er et krav at materialene er rette med vinkelrette kanter, slik at de kan limes nøyaktig sammen. Materialene bør også være omtrent like tykke, så en eventuell forskjell kan slipes ned med en eksentersliper.

Kjøper du materialene i et byggvarehus, bør du håndplukke hver planke og sortere vekk de skjeveste. Ta med en rettholt til byggvarehuset.

Treet skal være tørt og ferdig med å slå seg. Bruker du planker som har ligget ute, så la dem tørke i romstemperatur noen uker først.

1 Kantene retter vi til med en dykksag på føringsskinne. Skinnen legges så tett på kanten som mulig, så det fjernes minst mulig treverk. Lag et vinkelrett snitt med dykksagen, så kanten avrettes i hele lengden.

2 Merk bordene på undersiden, etter hvert som de rettskjæres og tilpasses kant mot kant. Strek også opp overlengden, slik at du kan ta høyde for de små skjevhetene som fort kan komme tett mot enden.

LIMTRE

Du velger fritt hvilken tresort du vil lage platene av. Her har vi funnet noen flotte lerkematerialer.

Limet er sterkt. Når du spenner plankene tett sammen med trelim mellom, blir skjøten ofte sterkere enn treverket rundt limingen.

Lamell-plugger – også kalt kjeks – er en fantastisk hjelp når du lager limtreplater. Lamellfresen freser raskt de slissene som pluggene bruker til å rette opp plankene i høyden.

Sporene på undersiden lages for å unngå at plankene bøyer seg. Med dem kan du bruke brede planker.

SLIK UNNGÅR DU AT PLANKENE KRUMMES

Når du lager en limtreplate av planker, er det risiko for at plankene kan begynne å krumme seg, slik du kan se på enkelte gamle tregulv. Det tar du høyde for ved å frese eller sage 2-3 spor to tredjedeler ned i undersiden av hver plank.

Her freser vi et 17 mm dypt spor en tredjedel inn fra hver kant med et 5 mm notstål. Sporene freses i flere stadig dypere omganger. 17 mm virker kanskje litt mye, men sporene skal være så dype for å ha en effekt.

Du trenger ikke å lage avspenningsspor hvis du lager plater av smale staver, opptil 5 cm, hvis du bruker gjennomtørt og vellagret tre, eller når den ferdige limtreplaten får en liten bredde, for eksempel hvis du lager smale hyller.

Overfresen styres med parallellanlegget. For å holde sporet fritt, freser vi stadig dypere i flere omganger.

En plan overflate med lamellplugger

For å hindre at kantene "sklir" i limet, slik at materialene forskyves når vi spenner dem sammen, styrer vi sammenføyningene med lamellplugger – de som også kalles kjeks.

Pluggene stikkes inn i avlange spor, som lages med en lamellfres. Den justeres slik at sporet freses omtrent midt i planken. Det avgjørende er at sporet alltid freses i forhold til oversiden. Maskinen sikrer dermed at lamellpluggene styrer plankene nøyaktig i plan på oversiden.

1

Merk opp til plugger for hver 25–30 cm.

Plankene legges sammen, kant mot kant, med undersiden opp. Sett en tydelig strek 2-3 cm innover to og to planker – det blir midten av pluggen. Merk opp til samtlige.

2

Sporene til pluggene freses med maskinens loddrette markering ut for strekene. Høyden justerer vi ved å legge en plate under sålen, så bladet treffer midt i kanten. Trykk litt, så planken spennes fast.

3

Sett i plugg og lim. Pluggene skal limes, så du legger lim både i sporene og på plankekantene. Sett plugg i sporene. Sporene er for lange, så selv om sammenføyningen låses i høyden, er den fleksibel på langs.

4

Trykk plankene sammen, og spenn dem opp mellom to bukker. Bukkene er helt rette lekter, som sikrer at platen ikke bøyes når den spennes sammen. Ikke stram bukkene hardt til i første omgang.

5

Spenn sammen plankene på tvers med lange limtvinger, og spenn deretter bukkene hardt sammen. Til plater i denne størrelsen er tre tvinger nok. Legg brikker mellom, slik at tvingene ikke lager merker.

FIRE BUKKER GIR KONTROLL PÅ JOBBEN

Jobben med å spenne sammen plankene til én stor bordplate, gjøres mye enklere ved å lage fire bukker på forhånd.

Bukkene brukes i første omgang til å holde plankene helt plane, når vi spenner dem hardt sammen fra ytterkantene.

Ved å heve bukkene fra underlaget, sikrer vi samtidig at alle tvinger kan plasseres ideelt. I tillegg gjør bukkene det enklere å beskytte underlaget mot lim, og dermed hindre at plankene limes fast til noe de ikke skal limes til.

Skal du lage en limtreplate som er mye større enn vår, er det kjekt med ekstra bukker.

De nederste bukkene står på "føtter", som hever dem 3 cm over arbeidsbordet og sikrer at de ikke velter. De skal være plane, ha samme høyde og være 5-10 cm lenger enn bredden på bordplaten. En kloss i bakkanten på bukkene gjør det lettere å styre.

For å unngå at bordplaten limes fast til bukkene, dekker vi flatene som kan komme til å røre limet med plast, papir eller teip.

Platen skjæres til og lages til et bord

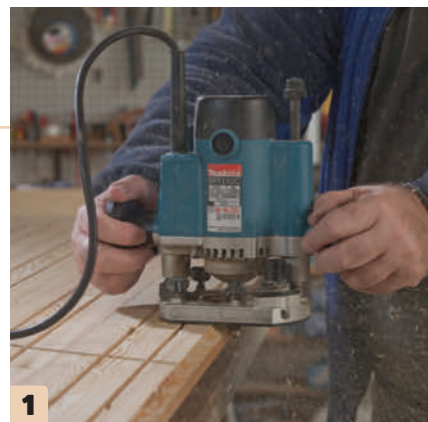
Når limet har tørket en time, kan du lette tvingene. Det overskytende, fortsatt litt våte limet, kan tørkes vekk. La platen hvile til neste dag, før du jobber videre med den.

Du har limt sammen en limtreplate. Nå kan du forvandle den til et bord. Eller noe annet, om du vil.

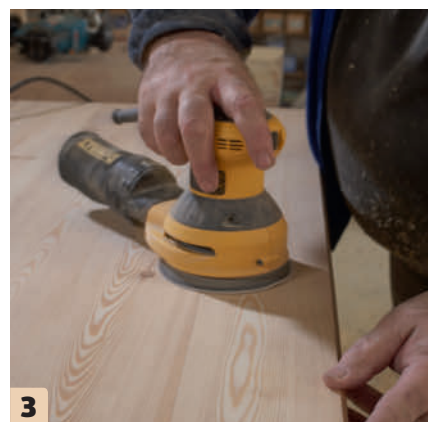
Etter at vi har skåret til platen i størrelse, skråfreser vi kantene, så den virker tynnere. To tverrstivere på undersiden gjør platen mer stabil. Til slutt skal bordet pusses og oljes.

Vi skrur to solide tverrstivere på undersiden av platen, for å holde den i plan fremover. Tverrstiverne er skåret ut av en kort plankestump, og de settes fast med lim og to 4 x 45 mm skruer i hver planke.

Vi freser undersiden av kantene på den tilskårne platen til litt over midten med et 45 graders fasstål, slik at platen ser tynnere ut. På oversiden får den skarpe kanten en liten tur med det samme fresestålet.

Platen slipes plan og lekker. Først fjerner vi små limflekker og ujevnheter med grovt slipepapir (korn 40/60) på eksenterliperen. Deretter sliper vi med korn ned til 120, og til slutt oljes den med en sliping mellom.

Olje gir den fine platen en dype-re glød og fremhever årringene. I tillegg gjør oljen treet hardere og mer motstandsdyktig mot fukt og skitt.